A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2020. április 2.*

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Kartellek – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése – Kártyás fizetési rendszerek – A bankközi jutalékok mértékét rögzítő bankközi megállapodás – Mind a célja, mind pedig a hatása által versenykorlátozó megállapodás – A »cél általi« versenykorlátozás fogalma”

A C-228/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Kúria (Magyarország) a Bírósághoz 2018. április 3-án érkezett, 2018. március 6-i határozatával terjesztett elő

a **Gazdasági Versenyhivatal**

és

a **Budapest Bank Nyrt.**,

az **ING Bank NV Magyarországi Fióktelepe**,

az **OTP Bank Nyrt.**,

a **Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.**,

a **Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt.**,

az **Erste Bank Hungary Zrt.**,

a **Visa Europe Ltd**,

a **MasterCard Europe SA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: E. Regan tanácselnök (előadó), I. Jarukaitis, Juhász E., M. Ilešič és C. Lycourgos bírák,

főtanácsnok: M. Bobek,

hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. június 27-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: magyar.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Gazdasági Versenyhivatal képviseletében Kőhalmi A. és Nacsa M., meghatalmazotti minőségben,

– a Budapest Bank Nyrt. képviseletében kezdetben Wallacher L., később Kékuti Á. ügyvédek,

– az ING Bank NV Magyarországi Fióktelepe képviseletében Kőmíves A. ügyvéd,

– az OTP Bank Nyrt. képviseletében Réti L. és Mezei P. ügyvédek,

– a Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. képviseletében Hegymegi-Barakonyi Z. ügyvéd,

– a Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt. képviseletében Szendrő Sz. ügyvéd,

– az Erste Bank Hungary Zrt. képviseletében Wallacher L. ügyvéd,

– a Visa Europe Ltd képviseletében Marosi Z. és Fejes G. ügyvédek,

– a MasterCard Europe SA képviseletében Ritter E. ügyvéd,

– a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z., Koós G. és Tornyai G., meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében F. Castilla Contreras, Bottka V. és I. Zaloguin, meghatalmazotti minőségben,

– az EFTA Felügyeleti Hatóság képviseletében M. Sánchez Rydelski, C. Zatschler, C. Simpson és C. Howdle, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. szeptember 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az egyfelől a Gazdasági Versenyhivatal (Magyarország) (a továbbiakban: GVH), másfelől pedig hat pénzügyi intézmény, vagyis a Budapest Bank Nyrt., az ING Bank NV magyar leányvállalata, az OTP Bank Nyrt., a Kereskedelmi és Hitelbank Zrt., a Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt. és az Erste Bank Hungary Zrt., valamint a kártyás fizetést lehetővé tévő szolgáltatásokat nyújtó két társaság, vagyis a Visa Europe Ltd. (a továbbiakban: Visa) és a MasterCard Europe SA (a továbbiakban: MasterCard) között a GVH azon határozata tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelyben az megállapította a bankközi jutalékokra vonatkozó versenyellenes megállapodás fennállását.

A magyar jog

3 A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpvt.) 11. §-ának (1) bekezdése így rendelkezik:

„Tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások egyesülési jog alapján létrejött szervezetének, köztestületének, egyesülésének és más hasonló szervezetének […] a döntése […], amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

4 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az 1990-es évek közepén a Visa és a MasterCard, illetve azok jogelődjei a belső szabályzataikkal lehetővé tették, hogy egyrészt a kártyáikat kibocsátó pénzügyi intézmények (a továbbiakban: kibocsátó bankok), másrészt pedig a kereskedők számára a kártyák fizetési eszközként történő elfogadását lehetővé tévő szolgáltatásokat nyújtó pénzügyi intézmények (a továbbiakban: elfogadó bankok) közösen határozzák meg az említett kibocsátó bankok és elfogadó bankok között országosan kifizetett, úgynevezett „bankközi” jutalékok összegét, vagyis azt az összeget, amelyet az utóbbiak akkor fizetnek az előbbieknek, amikor kártyás fizetési műveletre kerül sor.

5 Az 1995. és az 1996. év folyamán a kártyás fizetési üzletágba bekapcsolódó bankok multilaterális együttműködést alakítottak ki (a továbbiakban: Fórum), amelynek keretében esetenkénti megbeszéléseken vitattak meg különböző olyan kérdéseket, amelyekkel kapcsolatban úgy ítélték meg, hogy ezen üzletágon belül együttműködésre van szükség.

6 A Fórum keretében hét bank, amelyeknek többsége mind a Visa, mind pedig a MasterCard által kialakított kártyás fizetési rendszerhez csatlakozott, és amelyek a kibocsátó és elfogadó bankok országos piacának nagy részét lefedték, több tárgyalást követően, 1996. április 24-én elfogadta egy olyan megállapodás szövegét (a továbbiakban: MSC-megállapodás), amely a kereskedők által fizetendő egységes jutalék (*Merchant Service Charge*, a továbbiakban: MSC) minimális mértékének az egyes kereskedői kategóriák szerinti meghatározására vonatkozott. Ezt követően, 1996. augusztus 28-án olyan megállapodást kötöttek, amely 1996. október 1-jén lépett hatályba, és amelyben egységesen szabályozták a Visa vagy a MasterCard által kínált kártyás fizetési rendszer tagjának minősülő valamely bank által kibocsátott kártyákkal teljesített fizetésekre vonatkozó bankközi jutalékok összegét (a továbbiakban: MIF-megállapodás). A MIF-megállapodást a Kereskedelmi és Hitelbank közvetítette a Visa és a MasterCard felé, amelyek azt alkalmazták.

7 Az MSC-megállapodást e hét bank végül nem írta alá, viszont a MIF-megállapodással érintett bankközi jutalékok költségelemként közvetetten befolyásolták az MSC összegének meghatározását. Különösen, a MIF-megállapodás szerinti díjak az MSC csökkentése vonatkozásában alsó korlátként működtek. Másfelől a MIF-megállapodás megkötésében, valamint a Visára és a MasterCardra irányadó egységes árképzésben szerepet játszott a tervezett MSC-megállapodásban kitűzött célok megvalósítása, még ha e célok utóbb nem is valósultak meg.

8 Idővel a kártyás fizetési szolgáltatások ágazatában érdekelt egyéb bankok is csatlakoztak a MIF-megállapodáshoz, és részt vettek a Fórum tevékenységében, aminek következtében az említett megállapodásban részt vevő és az alapügyben érintett bankok száma a 2006. év során elérte a 22-t.

9 A MIF-megállapodás még mindig hatályban volt 2008. január 31-én, amikor a GVH e megállapodásra vonatkozóan eljárást indított.

10 A MIF-megállapodás felmondására 2008. július 30-i hatállyal került sor.

11 A GVH a 2009. szeptember 24-én hozott határozatában (a továbbiakban: a GVH határozata) megállapította, hogy a MIF-megállapodásban részt vevő 22 bank, valamint a Visa és a MasterCard először is azáltal, hogy a Visára és a MasterCardra, valamint az összes bankra egységesen alkalmazandó bankközijutalék-mértéket és -struktúrát határoztak meg, másodszor azáltal, hogy a belső szabályzataikkal keretet biztosítottak ilyen megállapodáshoz, harmadszor pedig azáltal, hogy azt támogatták, versenyellenes és a tilalom alól nem mentesíthető megállapodást kötöttek. E magatartással attól kezdve, hogy csatlakoztak a MIF-megállapodáshoz – azon bankok esetében, amelyek a MIF-megállapodást megkötötték, a versenyellenes magatartás kezdő időpontja a Tpvt. 1997. január 1-jei hatálybalépése, az e megállapodáshoz utóbb csatlakozó bankok esetében pedig változó időpontok –, 2008. július 30-ig megsértették e törvény 11. §-ának (1) bekezdését, 2004. május 1-je után pedig az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését. Az említett magatartás nem csupán úgynevezett „cél általi" versenykorlátozásnak minősül abban az értelemben, hogy a MIF-megállapodásnak versenyellenes magatartás volt a célja, hanem úgynevezett „hatás általi" versenykorlátozásnak is abban az értelemben, hogy e megállapodás versenykorlátozó hatást fejtett ki. A GVH azzal a hét bankkal szemben, amelyek a MIF-megállapodást eredetileg megkötötték, valamint a Visával és a MasterCarddal szemben különböző összegű bírságokat szabott ki.

12 A GVH határozata ellen a Visa és a MasterCard, valamint a bírsággal sújtott bankok közül hat bank által benyújtott keresetek alapján eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Magyarország) a felperesek kereseteit elutasította.

13 A MasterCard kivételével e felek által benyújtott fellebbezés alapján eljáró Fővárosi Törvényszék (Magyarország) megváltoztatta a GVH határozatát, az ING Bank magyar leányvállalata vonatkozásában pedig eljárási okokból megszüntette az eljárást. A többi felet illetően a Fővárosi Törvényszék hatályon kívül helyezte az említett határozatot, a GVH-t pedig új eljárás lefolytatására kötelezte.

14 A GVH a Fővárosi Törvényszék ítélete ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztett a kérdést előterjesztő bíróság, vagyis a Kúria (Magyarország) elé.

15 A kérdést előterjesztő bíróság először is azt a kérdést veti fel, hogy ugyanazon magatartás vonatkozásában megállapítható-e egyszerre a versenykorlátozó cél és a versenykorlátozó hatás mint önálló jogalapok sérelme az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése alapján.

16 Álláspontja szerint egyrészt, a különösen összetett ügyekben a nemzeti versenyhatóságok és az Európai Bizottság kettős jogalapra helyezik határozataikat, annak elkerülése érdekében, hogy a későbbi bírósági felülvizsgálat során kialakított, részben eltérő értékelés hatással legyen a marasztaló határozat érdemére.

17 Másrészt, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében szereplő „vagy" kötőszó használatából levezethető, hogy ugyanazon megállapodást nem lehet úgy tekinteni, mint amely egyszerre jár versenykorlátozó „céllal" és „hatással", mivel az ilyen tartalmú határozat bizonytalan és ellentmondásos helyzethez vezetne.

18 Ezenkívül a mentesülési feltételek és a szankciók szükségképpen eltérő értékelést követelnek aszerint, hogy az érintett korlátozás „cél általi" vagy „hatás általi" korlátozásnak minősül, vagyis az említett korlátozás minősítése mindenképp hatással van az ügy érdemére. A kérdést előterjesztő bíróság szerint, még ha az érintett versenyhatóság cél általi versenykorlátozás esetén köteles is a tényállástól függően elmélyülten elemezni a szóban forgó korlátozás hatásait annak érdekében, hogy meg tudja határozni a szankciók megfelelő mértékét, és vizsgálni tudja a mentesülési feltételek fennállását, ez nem jelenti azt, hogy a valamely versenyellenes magatartást megállapító és szankcionáló határozatot kettős jogalapra lehetne helyezni.

19 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a MIF-megállapodást lehetett-e „cél általi” versenykorlátozásnak tekinteni. E tekintetben hangsúlyozza, hogy a Bizottság a határozathozatali gyakorlatában soha nem foglalt határozottan állást arról, hogy hasonló megállapodások ilyen korlátozásoknak tekinthetők-e. Az e kérdésre adandó válasz a Bíróság ítélkezési gyakorlatából sem tűnik ki egyértelműen. Ezenkívül az alapügy eltéréseket mutat a Bizottság és a Bíróság által eddig vizsgált ügyekhez képest. Ezen eltérések egyike abban nyilvánul meg, hogy a korábbi ügyekben nem vizsgálták, hogy a bankközi jutalékok valóban azonos mértékben kerültek-e megállapításra.

20 Ez utóbbi tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a MIF-megállapodás nem volt tisztán horizontális árrögzítő kartell, mivel abban a kibocsátó bankok és az elfogadó bankok egyaránt részt vettek. Másfelől, még ha feltételezzük is a Visa és MasterCard közvetlen részességét a MIF-megállapodásban, e megállapodás nem eladási és vételi árakat rögzít, hanem a szolgáltatásaik közti üzleti feltételt. A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza azt is, hogy a MIF-megállapodás olyan atipikus és tökéletlen versenyzői piacot érintett, amelynek tökéletlensége csak szabályozással szüntethető meg. A kérdést előterjesztő bíróság végül kiemeli, hogy a piacot korábban is jelentős részben egységes árak jellemezték. Közelebbről, e bíróság megjegyzi, hogy egymástól eltérő mértékű bankközi jutalékok megkövetelése csak akkor nem lenne versenyellenes, ha a Visa és a MasterCard közötti, a verseny szempontjából releváns egyéb feltételek különböznének, erre azonban az ügyben nem volt adat.

21 A kérdést előterjesztő bíróság a fentiekkel szemben elismeri, hogy vannak olyan érvek is, amelyek alapján megállapítható, hogy a MIF-megállapodás cél általi versenykorlátozást vezetett be. Különösen, az árak e megállapodással történő egységesítésének az volt az egyik motivációja, hogy az MSC-megállapodás érvényesülésének szükségszerű feltételéről volt szó. Mivel azonban e cél nyomban okafogyottá vált, az MSC-megállapodás ténylegesen nem jött létre, így nem állapítható meg, hogy a MIF-megállapodásnak bármiféle hatása lett volna. Másfelől, még ha a MIF-megállapodásban részt vevő bankok részéről nem is, de a Visa és a MasterCard oldalán fenn is állhatott ilyen versenykorlátozó szubjektív szándék, a szubjektív szándékok önmagukban nem elegendők annak objektív megállapításához, hogy a MIF-megállapodás versenykorlátozó célra irányult.

22 A kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint annak szükségessége, hogy az állítólag versenykorlátozó megállapodás tartalmán kívül figyelembe vegyék azt a gazdasági és jogi környezetet is, amelybe a megállapodás illeszkedik, rendkívül bizonytalanná teszi, hogy hol fejeződik be a megállapodás cél szerinti vizsgálata, és hol kezdődik annak hatás általi vizsgálata.

23 Végül, amennyiben a GVH megállapította, hogy a MIF-megállapodás azért is „cél általi” versenykorlátozás volt, mert a kereskedői jutalékok közvetett ármeghatározását jelentette, a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy nincs szó közvetett árrögzítésről.

24 Végezetül harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a Visa milyen módon vett részt a MIF-megállapodásban, különösen pedig azon kérdést illetően, hogy e vállalkozást az e megállapodásban részt vevő félnek kell-e tekinteni, miközben közvetlenül nem vett részt az említett megállapodás tartalmának kialakításában, viszont a megállapodás megkötését lehetővé tette, továbbá azt elfogadta és alkalmazta is, vagy pedig inkább azt kell-e megállapítani, hogy összehangolt magatartás állt fenn a Visa és azon bankok között, amelyek megkötötték a megállapodást. E bíróság azt a kérdést is felveti, hogy szükséges-e az ilyen elkülönítés, megjegyezve, hogy a felelősség és az alkalmazandó szankciók szempontjából következményei lehetnek annak, hogy miként minősíti a Visa részvételét.

25 E körülmények között a Kúria úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Értelmezhető-e [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy ugyanazon magatartás egyaránt sértheti a versenykorlátozó cél és a versenykorlátozó hatás, mint önálló jogalapok alapján az [EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében] foglalt rendelkezéseket?

2) Értelmezhető-e [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy céljánál fogva versenykorlátozó [a MIF] megállapodás, amely a Mastercard és a Visa kártyatársaságok kártyáinak használatáért járó, [a] kibocsátó bankokat megillető bankközi jutalékot mindkét kártyatársaságra nézve egységes mértékben határozta meg?

3) Értelmezhető-e [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy a [MIF] megállapodásnak részesei [a Visa és a MasterCard] is, [amelyek] a megállapodás tartalmának kialakításában közvetlenül nem vettek részt, de a megállapodás elfogadását lehetővé tették, valamint a megállapodást elfogadták és alkalmazták, avagy ezt úgy kell értékelni, hogy a megállapodást kötő bankokkal összehangolták magatartásukat?

4) Értelmezhető-e [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy a versenyjogsértés megállapításához nem szükséges az ügy tárgyára figyelemmel annak elkülönítése, hogy a megállapodásban való részvételről, vagy a megállapodásban [részt vevő] bankok magatartásával való összehangolásról van-e szó?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

26 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha ugyanazon versenyellenes magatartást e rendelkezés értelmében egyszerre versenykorlátozó célúnak és hatásúnak minősítik.

Az elfogadhatóságról

27 A Budapest Bank, az Erste Bank Hungary és a MasterCard azt állítja, hogy az első kérdés elfogadhatatlan. Közelebbről, e két bank kiemeli, hogy az alapügyben folytatott vita kizárólag a „cél általi” korlátozás fogalmának kritériumaira vonatkozott. Másfelől a magyar bíróságok maguk is úgy ítélték meg, hogy valamely magatartás cél általi vagy hatás általi korlátozásként minősítése eltérő körülmények vizsgálatát követeli meg, vagyis fel sem merül az a kérdés, hogy lehet-e azonos tényállás alapján kettős minősítést alkalmazni. A MasterCard szerint az első kérdés hipotetikus, mivel egyrészt, e kérdésnek nincs semmilyen hatása az alapjogvita kimenetelére, másrészt pedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak módjában van ugyanazon magatartást cél vagy hatás általi korlátozásnak minősíteni, viszont nem áll fenn semmilyen kötelezettség arra vonatkozóan, hogy e magatartást kettős jogalap szerint minősítse.

28 Másfelől, anélkül hogy alakszerűen hivatkozna az első kérdés elfogadhatatlanságára, az OTP Bank úgy véli, hogy e kérdést át kell fogalmazni, mivel annak jelenlegi megfogalmazásából nem tűnik ki egyértelműen, hogy e kérdés az alapjogvitára tekintettel mennyiben releváns, míg a Magyar Külkereskedelmi Bank és a magyar kormány azt állítja, hogy az említett kérdés az alapjogvita elbírálása szempontjából nem tekinthető relevánsnak, mivel e bank szerint a MIF-megállapodás sem célja, sem

hatása által nem versenykorlátozó, e kormány szerint pedig ugyanazon magatartás céljának és hatásának egyidejű értékelése csak abban az esetben jelent problémát, ha sérti a „*ne bis in idem*” elvét, ami a jelen esetben nem áll fenn.

29 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elbírálása akkor tagadható meg, ha nyilvánvaló, hogy az uniós jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy ha a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a neki feltett kérdésekre hasznos választ adjon (2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 A jelen ügyben nem vitatott, hogy a GVH határozata, amely – mint az a jelen ítélet 11–14. pontjából kitűnik – a hátterét képezi annak a felülvizsgálati kérelemnek, amelyet a kérdést előterjesztő bíróságnak el kell bírálnia, a MIF-megállapodást mind a célja, mind pedig a hatása által versenykorlátozónak minősíti. E feltételek mellett nem állapítható meg, hogy az első kérdés, amellyel a kérdést előterjesztő bíróság pontosan azt kívánja megtudni, hogy az ilyen kettős minősítés összeegyeztethető-e az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésével, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, vagy hogy az hipotetikus jellegű.

31 Végeredményben az észrevételeket előterjesztő felek által kiemelt sajátos körülmények közül egyik sem vonhatja kétségbe a fenti megállapítást. Különösen, az, hogy a MIF-megállapodással kapcsolatban kialakított egyik vagy másik minősítés adott esetben megalapozatlannak bizonyulhat, továbbá az, hogy a kérdést előterjesztő bíróságot nem terheli semmi olyan kötelezettség, hogy ugyanazt a magatartást kettős jogalap szerint minősítse, vagy akár az, hogy az alapügyben vizsgált kettős minősítés nem sérti a „*ne bis in idem*” elvét, nem az első kérdés elfogadhatóságát, hanem a GVH határozatának megalapozottságát érinti.

32 Következésképpen az első kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

33 Mindjárt az elején emlékeztetni kell arra, hogy ahhoz, hogy a megállapodás az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében meghatározott tilalom hatálya alá tartozzon, az szükséges, hogy annak „célja vagy hatása” a belső piaci verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása legyen. A Bíróságnak az LTM-ítélet (56/65, EU:C:1966:38) óta érvényes állandó ítélkezési gyakorlata szerint e feltételeknek a „vagy” kötőszóval jelzett vagylagos jellege miatt először is meg kell vizsgálni a megállapodás tulajdonképpeni célját (2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet, C-345/14, EU:C:2015:784, 16. pont; 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 24. pont).

34 Így, amennyiben valamely megállapodás versenyellenes célja bizonyított, már nem szükséges megvizsgálni annak versenyre gyakorolt hatásait (2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet, C-345/14, EU:C:2015:784, 17. pont; 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 25. pont).

35 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis kitűnik, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos típusai a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutatnak ahhoz, hogy azokat cél általi korlátozásoknak lehessen minősíteni, vagyis nem szükséges a hatásaik vizsgálata. Ezen ítélkezési gyakorlat azzal a körülménnyel függ össze, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos formái jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére (2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, C-382/12 P, EU:C.2014:2201, 184. és 185. pont; 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 26. pont).

36 Így általánosan elfogadott, hogy az összejátszásra irányuló bizonyos magatartások, úgymint a kartellek révén való horizontális árrögzítéshez vezető magatartások úgy tekinthetők, hogy annyira valószínűen negatív hatásokkal járnak különösen a termékek és szolgáltatások árára, mennyiségére vagy minőségére, hogy úgy tekinthető, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában szükségtelen bizonyítani, hogy tényleges hatásokat gyakorolnak a piacra. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy az ilyen magatartások a termelés csökkenésével és az árak növekedésével járnak, és a forrásoknak különösen a fogyasztók hátrányára való kedvezőtlen elosztásához vezetnek (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51. pont; 2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet, C-345/14, EU:C:2015:784, 19. pont).

37 A Bíróságnak a jelen ítélet 35. és 36. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatára tekintettel az annak meghatározásához lényeges jogi kritérium, hogy valamely megállapodás tartalmaz-e „cél általi” versenykorlátozást, annak megállapításában áll tehát, hogy az ilyen megállapodás önmagában elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében ahhoz, hogy úgy legyen tekinthető, hogy a hatásainak vizsgálatára nincs szükség (2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet, C-345/14, EU:C:2015:784, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 Amennyiben azonban a vállalkozások közötti egyeztetés valamely típusának elemzése nem tár fel a verseny tekintetében elegendő károssági fokot, meg kell vizsgálni az egyeztetés hatásait, és az egyeztetés megtiltásához olyan tényezők együttes megléte szükséges, amelyek azt bizonyítják, hogy a verseny működése ténylegesen érezhetően akadályozva vagy korlátozva volt, illetve torzult (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Jóllehet így a Bíróságnak a jelen ítélet 33–38. pontjában említett ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy amennyiben valamely megállapodás az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése alapján „cél általi” versenykorlátozásnak minősül, nem szükséges ezenkívül e megállapodás hatásait is bizonyítani annak megállapítása érdekében, hogy e megállapodás e rendelkezés értelmében tiltott, a Bíróság másfelől már egy és ugyanazon magatartás vonatkozásában megállapította, hogy annak mind célja, mind pedig hatása a verseny korlátozása volt (lásd ebben az értelemben többek között: 1987. október 1-jei Vlaamse Reisbureaus ítélet, 311/85, EU:C:1987:418, 17. pont; 1988. április 19-i Erauw-Jacquery ítélet, 27/87, EU:C:1988:183, 14. és 15. pont; 1988. szeptember 27-i Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság ítélet, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 és 125/5–129/85, EU:C:1988:447, 13. pont; 2015. július 9-i InnoLux kontra Bizottság ítélet, C-231/14 P, EU:C.2015:451, 72. pont).

40 A fentiekből következően az, hogy a cél általi versenykorlátozás megállapítása mentesíti a hatáskörrel rendelkező hatóságot vagy bíróságot e korlátozás hatásainak vizsgálata alól, semmiképpen nem foglalja magában azt, hogy e hatóság vagy bíróság ne folytathatna le ilyen vizsgálatot, amennyiben azt célszerűnek ítéli.

41 Az előző pontban kifejtett megfontolásokat semmilyen módon nem vonják kétségbe a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott azon megfontolások, amelyek szerint egyrészt „cél általi” versenykorlátozás esetében nehezebb igazolni az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése alapján történő mentesülést, mint a „hatás általi” korlátozások esetében, másrészt pedig a „cél általi” korlátozásokat szigorúbban szankcionálják, mint a „hatás általi” korlátozásokat.

42 E tekintetben ki kell emelni: az, hogy a valamely magatartás „cél általi” versenykorlátozásként minősítése alapjául szolgáló megfontolások adott esetben relevánsnak bizonyulhatnak azon kérdés vizsgálata keretében is, hogy e korlátozás az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése alapján mentességben részesíthető-e, illetve annak vizsgálata során is, hogy az említett korlátozással kapcsolatban milyen szankciót kell kiszabni, nincs semmilyen hatással a hatáskörrel rendelkező versenyhatóság azon lehetőségére, hogy valamely vállalkozás magatartását mind a célja, mind pedig a hatásai alapján akként minősítse, hogy az az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében versenykorlátozó.

43 Végül hozzá kell tenni, hogy – mint azt a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 29. és 30. pontjában – a hatáskörrel rendelkező hatóságot vagy bíróságot megillető azon lehetőség, hogy ugyanazon versenyellenes magatartást mind „cél általi”, mind pedig „hatás általi” korlátozásnak minősítse, e hatóságot vagy bíróságot semmilyen módon nem mentesíti azon kötelezettség alól, hogy egyrészt az ezzel kapcsolatos megállapításait a szükséges bizonyítékokkal alátámassza, másrészt pedig pontosítsa, hogy az említett bizonyítékok mennyiben vonatkoznak az így megállapított korlátozás egyik vagy másik típusára.

44 Az eddigiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha ugyanazon versenyellenes magatartást e rendelkezés értelmében egyszerre versenykorlátozó célúnak és hatásúnak minősítik.

A második kérdésről

45 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy a bankok közötti olyan megállapodás, amely egységes mértékben határozza meg azt a bankközi jutalékot, amely kártyás fizetési művelet teljesítése esetén az érintett nemzeti piacon tevékenykedő kártyatársaságok által kínált ilyen kártyákat kibocsátó bankoknak jár, olyan megállapodásnak minősíthető, amelynek az e rendelkezés értelmében vett „célja” a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

Az elfogadhatóságról

46 A GVH, a Magyar Külkereskedelmi Bank, a MasterCard és a magyar kormány azt állítja, hogy a második kérdés elfogadhatatlan, azzal az indokkal, hogy a Bíróságnak nem feladata, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének az alapügy ténybeli körülményeire történő konkrét alkalmazásáról határozzon.

47 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapuló EUMSZ 267. cikkben szabályozott eljárás keretében a Bíróság feladata azon uniós jogi rendelkezések értelmezésére korlátozódik, amelyekkel kapcsolatban kérdést intéztek hozzá (2013. március 14-i Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet, C-32/11, EU:C:2013:160, 29. pont).

48 Ugyanakkor a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálása során adott esetben olyan pontosításokkal szolgálhat, amelyek célja, hogy a nemzeti bíróságnak iránymutatást adjanak az értelmezéshez (2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Jóllehet ugyanis a Bíróság az EUMSZ 267. cikk keretében nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az uniós jogi rendelkezéseket konkrét esetekre alkalmazza, a nemzeti bíróság számára mégis megadhatja azokat az értelmezési kritériumokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy e bíróság a jogvitát elbírálhassa (lásd többek között: 1977. január 26-i Gesellschaft für Überseehandel ítélet, 49/76, EU:C:1977:9, 4. pont; 1992. július 8-i Knoch ítélet, C-102/91, EU:C:1992:303, 18. pont).

49 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság lényegében nem az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének az alapügy ténybeli körülményeire történő konkrét alkalmazásáról kérdezi a Bíróságot, hanem arról, hogy a bankok közötti olyan megállapodás, amely egységes mértékben határozza meg azt a bankközi jutalékot, amely kártyás fizetési művelet teljesítése esetén az ilyen kártyákat kibocsátó bankoknak jár, e rendelkezésre tekintettel minősülhet-e olyan megállapodásnak, amelynek célja a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

50 Következésképpen a második kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

51 A jelen ítélet 33–40. pontjában kifejtett megfontolásokon kívül a Bíróság már megállapította, hogy annak értékelése érdekében, hogy valamely vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi” versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik. Az említett háttér értékelése keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

52 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése alapján lefolytatott értékelés tárgyát képező intézkedéssel megvalósítani kívánt célkitűzések figyelembevételét illetően a Bíróság már megállapította: az, hogy valamely intézkedés olyannak tekinthető, mint amely jogszerű célkitűzést követ, nem zárja ki, hogy az ezen intézkedés által követett olyan másik célkitűzés fennállására tekintettel, amelyet viszont jogellenesnek kell tekinteni, továbbá figyelembe véve ezen intézkedés tartalmát és azt a hátteret is, amelybe az illeszkedik, az említett intézkedést versenykorlátozó célúnak lehessen minősíteni (lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 70. pont).

53 Másfelől, jóllehet a felek szándéka nem szükséges elem a vállalkozások közötti megállapodás korlátozó jellegének meghatározásához, a versenyhatóságokat, a nemzeti bíróságokat vagy az uniós bíróságot semmi nem akadályozza abban, hogy tekintetbe vegyék e szándékot (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

54 Ráadásul a „cél általi” versenykorlátozás fogalmát „megszorítóan” kell értelmezni. A „cél általi” versenykorlátozás fogalma ugyanis a vállalkozások közötti egyeztetéseknek csak bizonyos típusaira alkalmazható, amelyek a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutatnak ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy hatásaikat nem szükséges megvizsgálni; ellenkező esetben ugyanis a Bizottság mentesülne azon kötelezettsége alól, hogy bizonyítsa az olyan megállapodások piacra gyakorolt tényleges hatásait, amelyek esetében egyáltalán nem nyert bizonyítást, hogy jellegüknél fogva károsak a rendes verseny megfelelő működésére. Azon körülmény, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében említett megállapodástípusok nem képezik a tiltott összejátszások kimerítő felsorolását, e tekintetben nem releváns (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 Abban az esetben, ha az érintett megállapodást nem lehet versenykorlátozó célúnak minősíteni, meg kell vizsgálni, hogy e megállapodás tiltottnak tekinthető-e a versenyfeltételek azon változásai folytán, amelyek annak hatásaként következnek be. Ennek érdekében – mint azt a Bíróság több alkalommal megállapította – meg kell vizsgálni a verseny alakulását azon valós keretek között, amelyek mellett az akkor folyna, ha e megállapodás nem létezett volna, annak értékelése érdekében, hogy e megállapodás milyen hatással van a verseny olyan paramétereire, mint különösen a termékek vagy szolgáltatások ára, mennyisége és minősége (2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, C-382/12 P, EU:C.2014:2201, 161. és 164. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 A jelen esetben a Bíróság elé terjesztett iratanyagból kitűnik, hogy a nyílt bankkártyarendszerek területén három különálló piacot lehet azonosítani, vagyis mindenekelőtt a „rendszerközi piacot”, amelyen a kártyarendszerek versenyeznek egymással, továbbá a „kibocsátói piacot”, amelyen a kibocsátó bankok versenyeznek a kártyabirtokosokból álló ügyfélkörért, végül pedig az „elfogadói piacot”, amelyen az elfogadó bankok versenyeznek a kereskedőkből álló ügyfélkörért.

57 A kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott tájékoztatás szerint a GVH a határozatában úgy ítélte meg, hogy a MIF-megállapodás különösen azért volt a céljánál fogva versenykorlátozó, mert először is semlegesítette a magyarországi rendszerközi piacon fennálló árverseny legfontosabb elemét; másodszor, a bankok a magyarországi elfogadói piacon maguk is versenykorlátozó szerepet tulajdonítottak e megállapodásnak; harmadszor pedig, a megállapodás ez utóbbi piacon szükségképpen kihatott a versenyre.

58 A Bíróság előtt a GVH, a magyar kormány és a Bizottság – szintén ebben az értelemben – azt állította, hogy a MIF-megállapodás azért minősült „cél általi" versenykorlátozásnak, mert azon kereskedői jutalékok közvetett meghatározásával járt, amelyek a magyarországi elfogadói piacon érvényesülő árként szolgálnak. Ezzel szemben az alapeljárásban részt vevő hat bank, valamint a Visa és a MasterCard vitatja, hogy ez lett volna a helyzet.

59 Ami azon kérdést illeti, hogy tekintettel az alapügyben fennálló helyzetet meghatározó releváns körülményekre, valamint azon gazdasági és jogi háttérre, amelybe e helyzet illeszkedik, a MIF-megállapodáshoz hasonló megállapodás „cél általi" korlátozásnak minősíthető-e, hangsúlyozni kell, hogy – mint az kitűnik a jelen ítélet 47. pontjából – a kérdést előterjesztő bíróság feladata végleges értékelést lefolytatni azzal kapcsolatban, hogy e megállapodás versenykorlátozó célú volt-e. Másfelől a Bíróságnak nem áll rendelkezésére az összes olyan elem, amely e tekintetben relevánsnak bizonyulhat.

60 Azon elemeket illetően, amelyeket ténylegesen a Bíróság rendelkezésére bocsátottak, mindenekelőtt a MIF-megállapodás tartalma vonatkozásában meg kell jegyezni, hogy nem vitatott, hogy e megállapodás egységesítette azon bankközi jutalékok összegét, amelyeket az elfogadó bankok akkor fizettek a kibocsátó bankoknak, amikor a Visa vagy a MasterCard által kínált kártyás fizetési rendszer tagjának minősülő bank által kibocsátott kártya használatával teljesítettek fizetési műveletet.

61 E tekintetben meg kell állapítani, mint azt lényegében a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 53. pontjában, hogy a MIF-megállapodáshoz hasonló megállapodás akár a két kártyás fizetési rendszer közötti verseny, akár pedig az elfogadó bankok között a kereskedői jutalék vonatkozásában fennálló verseny szempontjából nem rögzíti közvetlenül a beszerzési vagy eladási árakat, hanem azon költség egyik vetületét egységesíti, amellyel az elfogadó bankok a kibocsátó bankok javára szembesülnek azon szolgáltatások ellenértékeként, amelyeket az utóbbi bankok által kibocsátott kártyák fizetési eszközként történő használata aktivál.

62 A fenti megfontolás ellenére az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése a) pontjának magából a szövegéből kitűnik, hogy „a beszerzési vagy eladási árak […] közvetett rögzítés[éről]" szóló megállapodás is minősülhet olyannak, amelynek célja a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Felmerül tehát a kérdés, hogy a MIF-megállapodáshoz hasonló megállapodás olyannak tekinthető-e, amely az e rendelkezés értelmében vett közvetett árrögzítés körébe tartozik, amennyiben közvetetten meghatározta a kereskedői jutalékokat.

63 Ezenkívül az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése a) pontjának szövegéből, főként pedig az „így különösen" fordulatból az is kitűnik, hogy – mint az a jelen ítélet 54. pontjában is megállapítást nyert – az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében említett megállapodástípusok nem képezik a tiltott összejátszások kimerítő felsorolását, így pedig egyéb megállapodástípusok esetében is alkalmazható a „cél általi" korlátozás minősítés, amennyiben az ilyen minősítésre a Bíróságnak a jelen ítélet 33–39., 47. és 51–55. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatából eredő követelményekkel összhangban kerül sor. Következésképpen nem lehet eleve kizárni azt sem, hogy a MIF-megállapodáshoz hasonló valamely megállapodást „cél általi" korlátozásként minősítsenek amiatt, hogy az semlegesíti a két kártyás fizetési rendszer közötti verseny egyik elemét.

64 E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a MIF-megállapodás egységes mértékű bankközi jutalékokat rögzített a Visa és a MasterCard által kínált kártyákkal teljesített különböző fizetési műveletek vonatkozásában. Másfelől e korábban is egységes díjak egy része növekedett, más részük viszont ugyanazon a szinten maradt, mint amelyen azelőtt volt. Azon időszakban, amelynek során a MIF-megállapodás hatályban volt, vagyis 1996. október 1-jétől 2008. július 30-ig több alkalommal csökkent a bankközi jutalékok mértéke.

65 Jóllehet a Bíróság elé terjesztett iratanyagból kitűnik, hogy a MIF-megállapodásban százalékos mértékeket és konkrét összegeket állapítottak meg a bankközi jutalékok rögzítése érdekében, e megállapodás tartalma mégsem tár fel szükségképpen „cél általi” korlátozást, amennyiben az abban foglalt rendelkezések vonatkozásában nem bizonyított, hogy azok károsak a versenyre.

66 Továbbá, ami a MIF-megállapodással megvalósítani kívánt célkitűzéseket illeti, a Bíróság már megállapította, hogy a Visa és a MasterCard által kínáltakhoz hasonló kétoldalú kártyás fizetési rendszereket illetően a hatáskörrel rendelkező hatóság vagy bíróság feladata, hogy elemezze az érintett fizetési rendszeren belül a kibocsátási és elfogadási tevékenységek közötti egyensúly követelményeit annak eldöntése érdekében, hogy valamely megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés tartalma az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi” versenykorlátozás fennállására utal-e (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 76. és 77. pont).

67 Annak értékelése érdekében ugyanis, hogy valamely vállalkozások közötti egyeztetés jellegénél fogva káros-e a rendes verseny megfelelő működésére, figyelembe kell venni valamennyi, azon gazdasági vagy jogi háttérre vonatkozó releváns elemet, amelybe az említett összehangolás illeszkedik, különös tekintettel a szóban forgó szolgáltatások jellegére, valamint a piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeire, anélkül hogy jelentősége lenne annak, hogy az ilyen elem az érintett piac részét képezi-e, vagy sem (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 78. pont).

68 Erről van szó különösen akkor, ha ezen elem éppen az érintett piac és valamely kapcsolódó, de elkülönülő piac közötti kölcsönhatások fennállásának figyelembevételében áll, és még inkább akkor, ha – amint a jelen ügyben is – valamely kétoldalú rendszer két ága között kölcsönhatások vannak (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 79. pont).

69 A jelen ügyben, jóllehet a Bíróság elé terjesztett iratanyagban szereplő adatok azt sugallják, hogy a MIF-megállapodás több célkitűzést is követett, a kérdést előterjesztő bíróság feladata eldönteni, hogy e célkitűzések közül melyik az, sőt melyek azok, amelyek ténylegesen bizonyítottak.

70 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy az MSC-megállapodásban rögzített célkitűzések – még ha e megállapodás nem is lépett hatályba – szerepet játszottak a MIF-megállapodás megkötésében és az abban meghatározott értékek kiszámításában. Márpedig az MSC-megállapodásnak éppen az volt a célja, hogy kereskedői kategóriánként meghatározza az e kereskedők által fizetendő egységes kereskedői jutalék minimális szintjét.

71 Mindemellett a Bíróság elé terjesztett iratanyagban szereplő bizonyos adatok alapján úgy tűnik, hogy a MIF-megállapodásnak az volt az egyik célja, hogy az alapügy tárgyát képező kártyás fizetési rendszeren belül bizonyos egyensúlyt biztosítson a kibocsátási tevékenységek és az elfogadási tevékenységek között.

72 Közelebbről, egyrészt, a bankközi jutalékokat nem minimális vagy maximális határértékekkel, hanem rögzített összegekkel egységesítették. Ha a MIF-megállapodás célkitűzése csak abban nyilvánult volna meg, hogy gondoskodjanak arról, hogy a kereskedők olyan jutalékokat fizessenek, amelyek elérnek egy bizonyos szintet, az e megállapodásban részt vevő feleknek lehetőségük lett volna arra, hogy a bankközi jutalék vonatkozásában csak minimális határértékeket írjanak elő. Másrészt, miközben a bankközi jutalékot olyan szolgáltatások ellenértékeként folyósítják a kibocsátó bankoknak, amelyeket

fizetésre szolgáló kártya használatával aktiválnak, a Bíróság elé terjesztett iratanyagból kitűnik, hogy a 2006. és a 2007. év során a MasterCard és a Visa tájékoztatta a bankokat, hogy a mindkét kártyatársaság által elvégeztetett költségtanulmányok kimutatták, hogy a MIF-megállapodásban rögzített költségszintek nem voltak elegendők ahhoz, hogy a kibocsátó bankok által viselt összes költséget lefedjék.

73 Márpedig nem zárható ki, hogy az ilyen elemek arra utalnak, hogy a MIF-megállapodás olyan célkitűzést követett, amely nem arra irányult, hogy a kereskedői jutalékok vonatkozásában küszöbértéket biztosítson, hanem arra, hogy az alapügyben vizsgált kártyás fizetési rendszerek mindegyikén belül bizonyos egyensúlyt állítson fel a „kibocsátási” tevékenységek és az „elfogadási” tevékenységek között, annak biztosítása érdekében, hogy a fizetési műveletek keretében történő kártyahasználat folytán keletkező bizonyos költségek fedezve legyenek, ezzel együtt védve e rendszereket azon nemkívánatos hatásoktól, amelyek a bankközi jutalékok, így pedig adott esetben a kereskedői jutalékok túl magas szintjéből származnának.

74 A kérdést előterjesztő bíróság jelzi azt is, hogy a MIF-megállapodás azáltal, hogy a bankközi jutalékokban megnyilvánuló költségelemet illetően semlegesítette az alapügyben vizsgált két kártyás fizetési rendszer közötti versenyt, azzal a következménnyel járhatott, hogy egyéb tekintetben erősítette az e rendszerek közötti versenyt. Különösen, e bíróság megjegyzi, hogy mind a GVH határozata, mind pedig az e bíróság elé terjesztett felülvizsgálati kérelem azon az előfeltevésen alapul, amely szerint mind a Visa, mind pedig a MasterCard által kínált termékek lényegileg azonos jellemzőkkel bírnak. Márpedig az említett bíróság hangsúlyozza, hogy e jellemzők változhattak abban az időszakban, amelynek során a jelen ügyben kifogásolt versenyellenes magatartást kifejtették. Ugyanezen bíróság szerint a bankközi jutalékok egységesítése versenyt válthatott ki a termékek egyéb jellemzői, üzleti feltételei és árai vonatkozásában.

75 Ha ténylegesen ez volt a helyzet, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, akkor a fizetési rendszerek magyarországi piacát érintő, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésével ellentétes versenykorlátozás csak annak értékelését követően állapítható meg, hogy milyenek lettek volna a piaci verseny feltételei, ha a MIF-megállapodás nem létezett volna, amely értékelés – mint kitűnik a jelen ítélet 55. pontjából – e megállapodás hatásainak vizsgálata körébe tartozik.

76 Mint azt ugyanis a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 54. és 63–73. pontjában, annak igazolása érdekében, hogy valamely megállapodást „cél általi” versenykorlátozásnak minősítsenek anélkül, hogy hatáselemzésre lenne szükség, kellően szilárd és megbízható tapasztalatnak kell fennállnia ahhoz, hogy megállapítható legyen, hogy e megállapodás önmagában a jellegénél fogva káros a verseny megfelelő működésére.

77 Márpedig, ami a jelen ügyben egyrészt a két kártyás fizetési rendszer közötti versenyt illeti, a Bíróság rendelkezésére álló adatok nem teszik lehetővé annak eldöntését, hogy a bankközi jutalékokban megnyilvánuló költségelemet illetően a Visa és a MasterCard közötti verseny megszüntetése a verseny tekintetében önmagában elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy megállapítható legyen, hogy nincs szükség a hatásainak vizsgálatára. E tekintetben a jelen ítélet 74. és 75. pontjában kifejtett megfontolásokon kívül meg kell jegyezni, hogy a Bíróság előtt annak bizonyítása érdekében előadott érvek, hogy a jelen ügyben „cél általi” korlátozás áll fenn, lényegében annak kijelentésén alapulnak, hogy az e két rendszer közötti azonos szintű bankközi jutalék létezése megerősítette az egyes rendszereken belüli ilyen jutalékok egységesítéséből eredő versenyellenes hatásokat.

78 Másrészt, ami a magyarországi elfogadói piacot illeti, még ha feltételezzük is, hogy a MIF-megállapodásnak többek között az volt a célja, hogy a kereskedői jutalékokra irányadó küszöbértéket rögzítsen, a Bíróságnak nem bocsátottak rendelkezésére elegendő olyan adatot, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy e megállapodás az e piacon fennálló verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutatott ahhoz, hogy „cél általi” versenykorlátozást lehessen megállapítani. A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát, hogy e tekintetben elvégezze a szükséges vizsgálatokat.

79 Közelebbről, a jelen ügyben – annak fenntartásával, hogy a fent említett vizsgálatokat el kell végezni – az ennek érdekében előadott körülmények nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy kellően általános és állandó tapasztalat áll fenn ahhoz, hogy ki lehessen jelenteni, hogy az alapügyben vizsgálthoz hasonló megállapodásnak a verseny tekintetében fennálló károssága igazolja, hogy mentesülni lehessen az e megállapodás által a versenyre gyakorolt konkrét hatások bármilyen vizsgálata alól. Azon körülmények, amelyekre a GVH, a magyar kormány és a Bizottság e tekintetben támaszkodik, vagyis lényegében a GVH határozathozatali gyakorlata, valamint az uniós igazságszolgáltatási fórumok ítélkezési gyakorlata a jelenlegi állás szerint éppen azt mutatja, hogy alapos vizsgálatot kell lefolytatni az ilyen megállapodás hatásaira vonatkozóan annak megállapítása érdekében, hogy e megállapodásnak ténylegesen az volt-e a hatása, hogy a kereskedői jutalékokra irányadó küszöbértéket vezetett be, továbbá hogy arra a helyzetre tekintettel, amely akkor állt volna fenn, ha e megállapodás nem létezett volna, e megállapodás a hatásai folytán versenykorlátozó volt-e.

80 Végül, azon hátteret illetően, amelybe a MIF-megállapodás illeszkedett, először is igaz, hogy – mint azt a Bizottság állítja – sem az alapügyben vizsgált típusnak megfelelő kártyás fizetési rendszerek összetettsége, sem e rendszerek kétoldalú jellege mint olyan, sem pedig az érintett gazdasági szereplők különböző típusai közötti vertikális kapcsolatok fennállása nem képezheti önmagában akadályát a MIF-megállapodás „cél általi” korlátozásként minősítésének (lásd analógia útján: 2013. március 14-i Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet, C-32/11, EU:C:2013:160, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezzel együtt azonban a versenyellenes célt változatlanul bizonyítani kell.

81 Másodszor, a Bíróság előtt előadták, hogy a magyarországi kártyás fizetési rendszerek közötti verseny a bankközi jutalékoknak nem a csökkenését, hanem az emelkedését váltotta ki, ellentétben az árakra gyakorolt azon fegyelmező hatással, amelyet egy piacgazdaságban a verseny rendes körülmények között kifejt. Ezen adatok szerint ez többek között azért van így, mert a kereskedők csak korlátozott nyomást tudnak gyakorolni a bankközi jutalékok meghatározására, miközben a kibocsátó bankoknak az áll érdekükben, hogy a jutalékokból magasabb jövedelmekre tegyenek szert.

82 Abban az esetben, ha a kérdést előterjesztő bíróságnak is meg kellene állapítania, hogy első ránézésre olyan körülmények állnak fenn, amelyek komolyan alátámaszthatják, hogy a MIF-megállapodás az emelkedés irányába ható ilyen nyomást gyakorolt, vagy legalábbis egymásnak ellentmondó vagy többértelmű utalások vannak e tekintetben, e körülményeket vagy utalásokat az említett bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül az arra vonatkozó vizsgálat keretében, hogy a jelen ügyben „cél általi” korlátozás áll-e fenn. Ellentétben ugyanis azzal, ami a Bizottság írásbeli észrevételeiből e tekintetben levezethetőnek tűnik, az, hogy a MIF-megállapodás hiányában a bankközi jutalékoknak a versenyből eredő szintje magasabb lett volna, releváns az e megállapodásból eredő korlátozás fennállásának vizsgálata szempontjából, mivel az ilyen körülmény éppen a magyarországi elfogadói piacot illetően az említett megállapodással szemben kifogásolt versenyellenes célra, vagyis arra vonatkozik, hogy ugyanezen megállapodás korlátozta a bankközi jutalékok csökkentését, következésképpen pedig a csökkenés irányába ható azon nyomást, amelyet a kereskedők az elfogadó bankokkal szemben kifejthettek volna annak érdekében, hogy elérjék a kereskedői jutalékok csökkentését.

83 Ezenkívül, ha komoly jelei lennének annak, hogy ha a MIF-megállapodást nem kötötték volna meg, abból a bankközi jutalékok emelkedésére irányuló nyomás származott volna, így nem lehetne azt állítani, hogy e megállapodás a magyarországi elfogadói piacon „cél általi” versenykorlátozást valósított volna meg, akkor alaposan meg kellene vizsgálni az említett megállapodás hatásait, amely vizsgálat keretében – annak érdekében, hogy értékelni lehessen e megállapodásnak a verseny paramétereire gyakorolt hatását, így pedig ellenőrizni lehessen, hogy e megállapodás ténylegesen kiváltott-e versenykorlátozó hatásokat – elemezni kellene, összhangban a jelen ítélet 55. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlattal, hogy miként alakult volna a verseny, ha e megállapodás nem létezett volna.

84 Végül harmadszor, ki kell emelni, hogy annak vizsgálata keretében, hogy a MIF-megállapodás „cél általi” korlátozásnak minősíthető-e, relevánsnak bizonyul a kérdést előterjesztő bíróság által hangsúlyozott azon körülmény is, hogy az e megállapodásban félként részt vevő bankok különbségtétel nélkül magukban foglalták azokat a gazdasági szereplőket, amelyeket közvetlenül érintenek a bankközi jutalékok, vagyis a kibocsátó bankokat ugyanúgy, mint az elfogadó bankokat, amely jogállások egyébként gyakran egybeesnek.

85 Különösen, az ilyen körülmény, jóllehet az alapügyben vizsgálthoz hasonló megállapodást illetően önmagában semmilyen módon nem képezi akadályát a „cél általi” versenykorlátozás megállapításának, bizonyos szempontból relevánsnak bizonyulhat annak vizsgálata keretében, hogy a MIF-megállapodásnak az volt-e a célja, hogy bizonyos egyensúlyt biztosítson a jelen ügyben érintett egyes kártyás fizetési rendszereken belül. E megállapodás révén ugyanis nem csupán a kibocsátó bankok és az elfogadó bankok törekedhettek arra, hogy valamilyen módon összeegyeztethessék az adott esetben eltérő érdekeiket, hanem a kibocsátási és az elfogadási piacon egyaránt jelen lévő bankoknak is szándékában állhatott, hogy a bankközi jutalék olyan mértékét érjék el, amely lehetővé teszi az e két piacon gyakorolt tevékenységeik lehető legjobb védelmét.

86 Az eddigi megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a bankok közötti olyan megállapodás, amely egységes mértékben határozza meg azt a bankközi jutalékot, amely kártyás fizetési művelet teljesítése esetén az érintett nemzeti piacon tevékenykedő kártyatársaságok által kínált ilyen kártyákat kibocsátó bankoknak jár, nem minősíthető olyan megállapodásnak, amelynek az e rendelkezés értelmében vett „célja” a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, hacsak e megállapodás a tartalmára, a célkitűzéseire és a hátterére tekintettel olyannak nem tekinthető, amely a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutat ahhoz, hogy ekként lehessen minősíteni, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.

A harmadik és a negyedik kérdésről

87 Harmadik és negyedik kérdésével, amelyeket együtt kell megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy szükséges pontosítani a kártyás fizetési szolgáltatásokat nyújtó azon társaságok részvételének jellegét, amelyek az e rendelkezésre tekintettel versenyellenesnek minősített bankközi megállapodás tartalmának meghatározásában közvetlenül nem vettek részt, viszont lehetővé tették e megállapodás megkötését, továbbá azt elfogadták és alkalmazták is, igenlő válasz esetén pedig az ilyen társaságokat az említett megállapodásban részt vevő feleknek, vagy pedig olyan feleknek kell-e tekinteni, amelyek az említett rendelkezés értelmében vett összehangolt magatartást tanúsítottak azokkal a bankokkal, amelyek megkötötték ugyanezen megállapodást.

88 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a harmadik és a negyedik kérdést arra az esetre teszi fel, ha e bíróságnak egy megismételt eljárás vonatkozásában az uniós jognak megfelelő iránymutatást kell adnia. Különösen, e bíróság kiemeli, hogy a hozzá benyújtott felülvizsgálati kérelem tárgyát képező ítéletben a Fővárosi Törvényszék az uniós jog szempontjából nem vizsgálta meg a Visának a MIF-megállapodásban való részvételével kapcsolatos kérdést, továbbá e kérdéssel kapcsolatban a Visa sem nyújtott be csatlakozó felülvizsgálati kérelmet a kérdést előterjesztő bírósághoz.

89 Ezenkívül a Bíróság előtti tárgyalás során a MasterCard kiemelte, hogy az alapjogvita nincs semmilyen hatással a jogi helyzetére, mivel – mint az kitűnik az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból is – a MasterCard a Fővárosi Törvényszék előtt nem fellebbezte meg a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság által első fokon hozott ítéletet.

90 A fentiekből következően, mint azt a kérdést előterjesztő bíróság is kifejezetten elismeri, az uniós jognak e bíróság harmadik és negyedik kérdésével kért értelmezése nem ahhoz szükséges, hogy e bíróság az előtte jelenleg folyamatban lévő jogvitát elbírálhassa, hanem egy esetleges jövőbeli nemzeti eljárás keretében bizonyulhat hasznosnak.

91 E feltételek mellett a jelen ítélet 29. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatra tekintettel a harmadik és a negyedik kérdést a hipotetikus jellegük folytán elfogadhatatlannak kell tekinteni.

A költségekről

92 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha ugyanazon versenyellenes magatartást e rendelkezés értelmében egyszerre versenykorlátozó célúnak és hatásúnak minősítik.**

2) **Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a bankok közötti olyan megállapodás, amely egységes mértékben határozza meg azt a bankközi jutalékot, amely kártyás fizetési művelet teljesítése esetén az érintett nemzeti piacon tevékenykedő kártyatársaságok által kínált ilyen kártyákat kibocsátó bankoknak jár, nem minősíthető olyan megállapodásnak, amelynek az e rendelkezés értelmében vett „célja” a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, hacsak e megállapodás a tartalmára, a célkitűzéseire és a hátterére tekintettel olyannak nem tekinthető, amely a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutat ahhoz, hogy ekként lehessen minősíteni, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.**

Regan Jarukaitis Juhász

Ilešič Lycourgos

Kihirdetve Luxembourgban, a 2020. április 2-i nyilvános ülésen.

A. Calot Escobar
hivatalvezető

E. Regan
az ötödik tanács elnöke